

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

PEDAGOŠKI INŠTITUT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

»Krepitev socialnih in državljanskih kompetenc strokovnih delavcev«

Le z drugimi smo

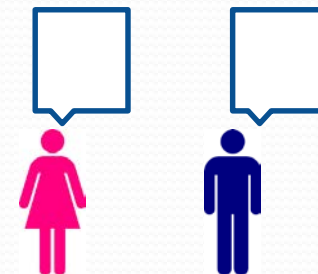
Lea Cahunek
Izobraževalni sistem na Kosovu
Medkulturni odnosi in integracija
2019/20

Naložbo sofinancirata Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije in
Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Vsebina

- Zakaj Albanci?
- Splošno o migracijah
- Na kratko o jeziku
- Priseljenci v slovenskem VI sistemu
- Albanci in splošno o Kosovu
- Migracije s Kosova in razlogi
- Razlike M/Ž na Kosovu
- Albanci in albanski jezik
- Albanci v Sloveniji
- VI sistem: PŠ, OŠ, SŠ, fakultete, PISA

- Izjave anketirancev iz diplomske naloge

Splošno o migracijah

- Definicija migracij
 - Identiteta migranta
 - Starši migranti in njihovi otroci
 - Razlogi za migracije
-
- Migracije v Slovenijo

*Oči je pršou delat.
Pa sj veš, pogoji pa
to tm na Kosou. V
Sloveniji je blo bol.
(...) Mami je pol
kasnej pršla za
očetom.*

Na kratko o jeziku

- Dvojezičnost
 - Materni jezik
 - Drugi jezik
 - Pomen zgodnjega učenja drugega jezika
 - Konverzacijska in akademska stopnja obvladanja jezika
 - Tiho obdobje
-
- Razlike pri učenju J1 in J2

Priseljenci v slovenskem VI sistemu

- Priseljenci z drugačnim znanjem (število?)
- Zakon o OŠ
- Sistem za vključevanje otrok priseljencev
- “Bosanci”/“Južnjaki”
- Razlike v socializaciji, slabši učni uspeh
- Vključevanje staršev

- Pripravljalnice- da/ne?

Albanci in splošno o Kosovu

- Demografski podatki
- Izzivi Kosova

[Slika 1: Delež Albancev](#)

[Vir:](#)

https://www.economist.com/europe/2011/03/03/albanian-altercations?story_id=18289153

Migracije s Kosova

- 1960
- 1970
- 1989-1997
- 1998, 1999
- 2014/15

- Značilnosti migrantov: izobrazba, starost, spol, motiv, kraj bivanja...

- Migracije kot +/-

- Načrt → vrnitev : migracija

Migranti:

- 47% prebivalcev Suhareke
- 15% prebivalcev Prištine

Vir: <http://ask.rks.gov.net/media/1380/kosovan-migration-2014.pdf>

Najpogostejše 3 občine migracij s Kosova v Slovenijo

Slika 2: Zemljevid Kosova

Vir: <https://www.ezilon.com/maps/europe/kosovo-physical-maps.html>

Razlike M/Ž

- 100 : 110
- Programi za enakost med spoloma
- Neenakost spolov in stereotipi vpeti v splošno kulturo
- Zakon o enakosti spolov (teorija : praksa)
- Primer zaposlovanja M/Ž z univerzitetno izobrazbo
- Delitev vlog med ženskami in moškimi
- Udeležba žensk in moških na trgu dela

- Primer nasilja → stigma, strah, pomanjkanje zaupanja v avtoritete, ekonomska odvisnost

Albanci in albanski jezik

- Izvor Albancev
- Zgodovina albanskega jezika
- Albanska abeceda:

A	B	C	Ç	D	Dh	E	Ë	F	G	Gj	H
I	J	K	L	Ll	M	N	Nj	O	P	Q	R
Rr	S	Sh	T	Th	U	V	X	Xh	Y	Z	Zh

- Značilnosti in uporaba albanskega jezika
- https://www.youtube.com/watch?v=K_er3-oSuGU
- <https://www.youtube.com/watch?v=CKSSX5KoMWY>

Albanci v Sloveniji

- Neslovansko poreklo
- Zadržanost v komuniciranju
- Zaprtost albanske družine → ohranjanje tradicij
- **Značilnosti naroda:** patriarhalni način življenja, gostoljubnost, spoštovanje družine, naroda in starejših, delitev vlog, besa oz. častna beseda, dogovorjene poroke...

Eni se poročijo pa se prej sploh ne poznajo. Jz si rečem dobr, da sm zdj, da me ni blo prej, k bi se mogla tko poročit. Sj bi sprejela, k usak, sam vseen.

Šole nekoč in danes

- Šole v 90. letih
 - Spremembe po spopadih
- ↓
- Šole danes

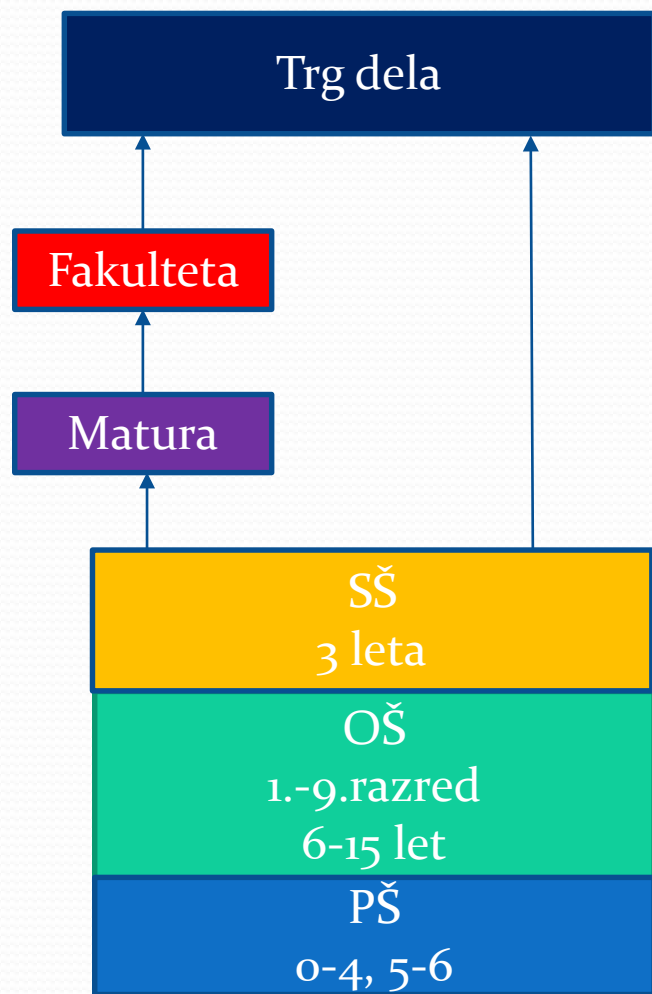

Slika 3: Nova šola v Klini, vir: Osebni arhiv

Slika 4 : Stara šola v Klini, vir: Osebni arhiv

Shema VI sistema

Na kratko o VI sistemu

- Javne : zasebne ustanove
- Več reform na vseh stopnjah- cilj → dosega standardov
- Delež visokošolskih študentov: cca 2x višji od povprečja EU
- Brezposelnost med diplomanti visoka, neuskklajenost med programi in potrebami na trgu dela
- Malo vključenih v vrtec (0-5)
- Korupcija, nepotizem idr.
- 2 vzporedna VI sistema
- Strateški načrt → 11-16, evalvacija, 17-21
- PISA 2015, 2018

Čist drugač. Mogoče zaradi tega k Slovenija je že dolga svobodna, so dali več denarja za šolstvo. A več u Kosovo smo imeli knjige samo za angleščino. Te knjige so bile donacije, ki so dali Albanci za svojo državo. Zdaj pa imajo nove knjige. Prej pa ni bilo tko. Mi po vojni smo imeli še ene stare profesorje pa a več kaj je, uni so te učili še na star način, niso upoštevali, da so prišli v neke spremembe. Pa u šolo smo hodili 3,5 km v eno smer. To so bile makedonske ceste. Zdaj po vojni so ceste (...) Tm smo imeli neke grelce na drva, pa si se šou najprej pogreli. Po vojni smo dobili zvezke pa svinčnike vse od donacij. (...) Vedno nad 30, 38.. Smo hodili na 3 smene, zjutri pa popoldne pa zvečer.

IZZIVI VI SISTEMA

IZMENE V
ŠOLAH

MATURA

NASILJE

ZASTARELI
UČBENIKI

RAZLIKE M/Ž

IKT OPREMA

ŠOLA ↔ TRG DELA

DELO Z
NADARJENIMI

ZAPOSLOVANJE
UČITELJEV

VKLJUČEVANJE
OPP

VKLJUČEVANJE
V VRTEC

IZOBRAŽEVANJE
ODRASLIH

USPOSABLJANJE
PEDAGOŠKIH
DELAVCEV

POVEČAN VPIS
NA FAKULTETE

JAVNI : ZASEBNI
SEKTOR

VKLJUČEVANJE RAE

SLABI PISA
REZULTATI

Predšolski sistem

- Ustanove predšolskega sistema
- Vrtec : predšolska skupina
- Izzivi: malo vpisanih 0-5, neustrezna porazdelitev PŠ ustanov, majhno število javnih PŠ ustanov, malo didaktičnih pripomočkov in materialov za učenje skozi igro...
- Vas : mesto
- Razlike 0-3, 0-5 in 5-6
- **Malo intervencij, malo ustanov = malo napredka**

Slika 5: Zunanost javnega vrtca v Prištini, vir: Osebni arhiv

Slika 6: Zunanost javnega vrtca v Prištini, vir: Osebni arhiv

Slika 7: Zunanost javnega vrtca v Klini, vir: Osebni arhiv

Osnovna šola

- Izzivi: starost in usposobljenost učiteljev, število učencev v razredu, opremljenost šole, učbeniki, knjižnice...
- Obnova ali gradnja šol- izmene v šolah- tudi do 4; 2007 cca 100 (10%), 2009- 58, brez izmen: 13/14 – 20%; 15/16 – 30%
- Usposabljanje učiteljev
- Nasilje v šolah → ključne ugotovitve raziskave (Mustafa, 2018)

- OPP: izzivi pri vključevanju

Slika 8: Zunanost nove šole na vasi, vir: Osebni arhiv

Slika 10: Učilnica v novi šoli, vir: Osebni arhiv

Slika 9: Notranost nove šole na vasi, vir: Osebni arhiv

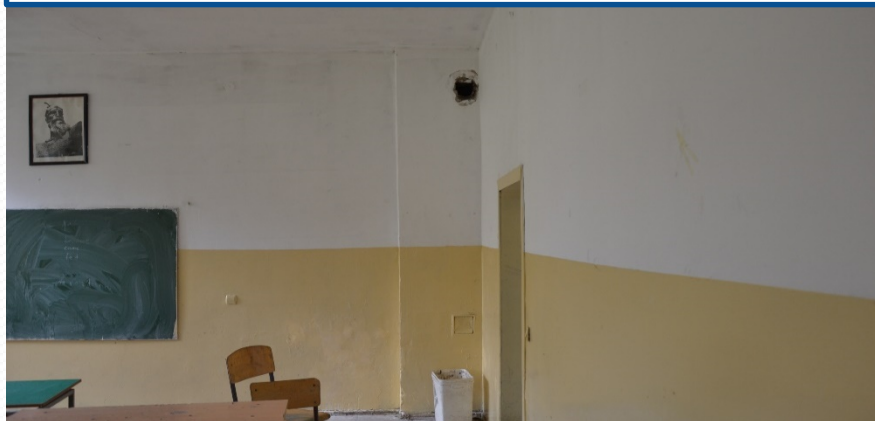
Slika 11: Igrišče nove šole na vasi, vir: Osebni arhiv

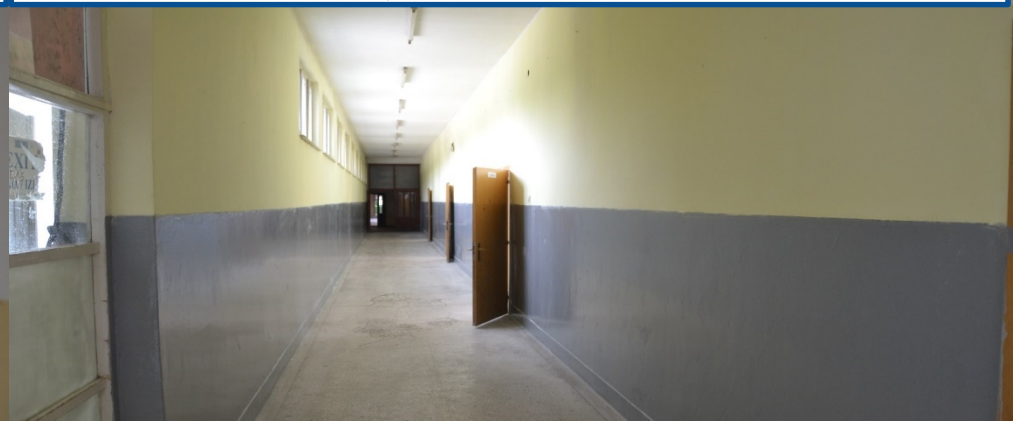
Slika 12: Učilnica šole v Klini, Vir: Osebni arhiv

Slika 14: Sanitarije šole v Klini, Vir: Osebni arhiv

Slika 13: Učilnica šole v Klini, Vir: Osebni arhiv

Slika 15: Šolski hodnik šole v Klini, Vir: Osebni arhiv

Raziskava PISA

- Mednarodna raziskava, OECD, od leta 2000, vsake tri leta, vključuje 15-letnike
- Kosovo prvič sodeluje 2015 → namen: povratna informacija o kvaliteti izobraževanja, primerjava z drugimi
- Kosovo med tremi najslabše uvrščenimi državami (/72)- Alžirija in Dominikanska republika

Rezultati:

- večina (68%) zajetih v raziskavo ne dosega osnovne ravni znanja v **naravoslovju** (OECD 23%)
- 77% učencev ne prepozna glavne ideje **prebranega besedila** (OECD 20%)
- 78% učencev ne dosega osnovne ravni znanja v **matematiki** (OECD 23%)

Vir: http://www.keen-ks.net/site/assets/files/1345/raporti_i_vlresimit_psak_srb-1.pdf

Profesionalni razvoj učiteljev

- Značilnosti učiteljev: starost, izobrazba, povprečna plača
- Razvijanje sistema od leta 2004
- Vpis na Pedagoško fakulteto
- Teorija : praksa
- Profesionalni razvoj učiteljev kot del strateškega načrta za izobraževanje na Kosovu (2011-16 in 2017-21)
- Zaposlovanje učiteljev

Viri in literatura

- Altinari, F., Bajrami, H., Bogdanović, D., Cana, Z., Drançolli, J., Hoxha, H., Nečak, D., Nečak-Lük, A., Rahimi, S., Rizaj, S., Stanič, J., Statovci, D., Stipčević, A. (1984). *Albanci*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Babuna, A. (2000). The Albanians of Kosovo and Macedonia: Ethnic Identity Superseding religion. *Nationalities Papers*, 28(1), 67-92.
- Berishaj, M. (2004a). Albanci v Sloveniji: različnost percepcij. *Razprave in gradivo: revija za narodnostna vprašanja*, 45, 144-159.
- Brief situation analysis of the education sector in Kosovo 2014, <http://kfos.org/wp-content/uploads/2015/03/BRIEF-SITUATION-ANALYSIS-.pdf> akkks.rks-gov.net/uploads/kosovo_eqf_referencing_report_2016.pdf (4. 7. 2019).
- Core curriculum for lower secondary education in Kosovo (Grades VI, VII, VIII and IX), <https://masht.rks-gov.net/uploads/2015/10/ang-working-2-masht.pdf> (4. 7. 2019).
- Danuza, T., Mehmeti, F. in Saqipi, B. (2014). National qualification framework, https://akkks.rks-gov.net/uploads/kosovo_eqf_referencing_report_2016.pdf (4. 7. 2019).
- Gashi, E. (2019). Uvođenje novina u obrazovanje na Kosovo, <https://kosovotwopointzero.com/sr/reformimi-i-arsimit-ne-kosove/> (1. 7. 2019).
- Gashi, V. (2018). An Analysis of the State Matura Exam in Kosovo, <https://scholarworks.rit.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=10970&context=theses> (13. 7. 2019).
- Gender Equality Strategy 2014 – 2017, <https://www.ks.undp.org/content/dam/kosovo/docs/womenPub/Kosovo%20GES%202014-2017.pdf> (17. 7. 2019).
- Gjela, M., Rraci, E. in Bajrami, K. (2018). Predškolsko obrazovanje na Kosovu, http://www.keen-ks.net/site/assets/files/1445/edukimi_parashkollor_ne_kosove_srb.pdf (2. 7. 2019).
- Gollopeni, B. (2016). Kosovar Emigration: Causes, Losses and Benefits, https://www.researchgate.net/publication/311922802_Kosovar_Emigration_Causes_Losses_and_Benefits (4. 6. 2019).
- Halili, D. (2016). Kosovo amongst worst ranked nations in PISA education assessment, <https://kosovotwopointzero.com/en/kosovo-amongst-worst-ranked-nations-pisa-assessment/> (13. 7. 2019).
- Halili, D. (2019). Gender inequality is still pervasive in decision making and politics, <https://kosovotwopointzero.com/en/gender-inequality-is-still-pervasive-in-decision-making-and-politics/> (3. 6. 2019).
- Implementation of Kosovo education strategic plan in 2017, http://www.keen-ks.net/site/assets/files/1345/raporti_i_vleresimit_psak_eng-1.pdf (1. 7. 2019).
- Improving the integration of women in Kosovo's labor market (2018), <http://documents.worldbank.org/curated/en/147651536212494453/pdf/129765592018155358-WBImprovingwomensemploymentKosovoWhatcanPublicEmploymentAgencyDoFinal.pdf> (3. 7. 2019).
- Kasumi, H. (2016). The implementation of Kosovo Curricula regarding the English Language Teaching, https://www.researchgate.net/publication/313478289_The_implementation_of_Kosovo_Curricula_regarding_the_English_Language_Teaching (12. 4. 2019).
- Kelmendi, F. (2017). Testing, testing: How Kosovo fared in its first international assessment of students, <https://blogs.worldbank.org/education/testing-testing-how-kosovo-fared-its-first-international-assessment-students> (3. 7. 2019).
- Kosovo education strategic plan 2011-2016, http://www.herdata.org/public/KESP_2011_2016.pdf (3. 4. 2019).
- Kosovo education strategic plan 2017-2021, <https://masht.rks-gov.net/uploads/2017/02/20161006-kesp-2017-2021-1.pdf> (3. 4. 2019).
- Kosovo human development report 2014, <http://hdr.undp.org/sites/default/files/khdr2014english.pdf> (1. 7. 2019).
- Kosovan migration 2014, <http://ask.rks-gov.net/media/1380/kosovan-migration-2014.pdf> (4. 7. 2019).
- Krasniqi, B., Mustafa, I., Hoti, A. in Gashi, P. (2004). Education and economic development of Kosova, https://www.researchgate.net/publication/280571200_EDUCATION_AND_ECONOMIC_DEVELOPMENT_OF_KOSOVA (3. 6. 2019).
- Mustafa, A. (2018). Investigation of Violence Against Children in Schools with Types and Related Variables: Kosovo Sample, https://www.researchgate.net/publication/326463668_Investigation_of_Violence_Against_Children_in_Schools_with_Types_and_Related_Variables_Kosovo_Sample (13. 6. 2019).
- People on the move: an analysis of international, national and local mobility of Kosovo people, <http://ask.rks-gov.net/media/1285/people-on-the-move-eng.pdf> (13. 6. 2019).
- Pirih-Svetina, N. (2005) *Slovenščina kot tuji jezik*. Domžale: Izolit.
- Profesionalni razvoj nastavnika na Kosovu (2019), http://keen-ks.net/site/assets/files/1467/zhvillimi_profesional_i_mesimdheneve_ne_kosove_srb.pdf (13. 6. 2019).
- Project Information Document/ Identification/Concept Stage (PID) (2018), <http://documents.worldbank.org/curated/en/485331539408399549/pdf/Project-Information-Documents-PID-Supporting-Youth-Inclusive-Local-Development-in-Kosovo-P165485.pdf> (3. 7. 2019).
- Qehaja, L. in Aliu, J. (2015). The impact of teacher quality and in-school resources on Kosovar students' performance, http://kec-ks.org/wp-content/uploads/2018/10/PISA-2015-Results_ENG.pdf (14. 7. 2019).
- Rexha, B., Ferizi-Miftari, J. (2018). The teachers' impact on policy making for the improvement of the school performance (the case of Kosovo), https://www.researchgate.net/publication/324243891_The_teachers_impact_on_policy_making_for_the_improvement_of_the_school_performance_the_case_of_Kosovo (2. 4. 2019).
- Shahini, B. (2016). Lessons in Resistance: Kosovo's parallel education system in the 1990s, <https://prishtinainsight.com/lessons-resistance-kosovos-parallel-education-system-1990s-mag/> (14. 7. 2019).
- Zupančič, J. (2008). Albansko vprašanje v luči političnoteritorialne rekonstrukcije Balkana. *Razprave in gradivo: revija za narodnostna vprašanja*, 55, 6-49.
- Women and men in Kosovo 2014-2015, <http://ask.rks-gov.net/media/2582/women-and-men-eng-2014-2015.pdf> (2. 4. 2019).

Hvala za pozornost!